

Šeimos misija ugdyti (I)

Meilė tarp tėvų šeimoje sukuria atmosferą, tinkamą ugdyti tarnaujant kitiems.

2021-02-22

Žmogus, sukurtas pagal Dievo paveikslą, „vienintelis kūrinys žemėje, kurio Dievas norėjo dėl jo paties“ [1], dar ilgą laiką nuo savo gimimo yra labai priklausomas nuo tėvų globos. Nepaisant to, kad nuo pradėjimo akimirkos jis turi visišką asmens orumą, kuris turi būti pripažintas ir saugomas, žmogui

reikia laiko ir pagalbos pasiekti tobulumo pilnatvę. Žmogaus raida nevyksta automatiškai ar autonomiškai, ji yra laisva ir susijusi su kitais žmonėmis. Ji yra ugdymo, edukacijos objektas.

Paties žodžio „edukacija“ etimologija pabrėžia ugdymo, kaip pagrindinio žmogaus tobulinimo elemento bendražmogišką būtinumą.

Veiksmažodis „edukuoti“ kilęs iš lotyniško žodžio „ducere“, kas reiškia „vesti“. Kad galėtų tobulinti savo gabumus, žmogui reikia būti vedamam kitų. Kitas prototipas yra žodis „educere“, reiškiantis „išgauti“. Iš tiesų ugdymo esmė yra išgauti kiekvieno žmogaus „geresnįjį aš“, vystyti visus jo gebėjimus. Šie du aspektai – vesti ir išgauti – sudaro ugdomojo darbo pagrindą.

Tėvai: pirmieji ir pagrindiniai ugdytojai

Nesunku suprasti, kad „Tėvai yra svarbiausi ir pirmutiniai savo vaikų auklėtojai“ [2], ką tiek kartų yra tvirtinusi Bažnyčia savajame mokyme. Ši teisė, o kartu ir pareiga iškyla iš prigimtinės teisės ir todėl visi tai supranta, net jei tam tikrais atvejais tik intuityviai, kad yra tęstinumo būtinybė tarp gyvybės perdavimo ir ugdymo atsakomybės.

Mintis apie tai, kad tėvai atvedę į pasaulį kūdikį galėtų juo nebesidomėti, arba kad jų funkcija galėtų apsiriboti iki vaiko fiziologinių poreikių tenkinimo nekreipiant dėmesio į intelektualinius ar dvasinius poreikius, sužadina natūralų pasipriešinimą. Šis pasipriešinimas atsiranda todėl, kad žmogaus protas suvokia, kad pagrindinė terpė žmogui ateiti ir vystytis yra santuokinė ir šeimyninė bendruomenė.

Apreiškimas ir Bažnyčios Mokymas priima ir pagilina racionalias priežastis, dėl kurių tėvai yra pirmieji ugdytojai. „Kadangi Dievas sukūrė vyrą ir moterį, jų tarpusavio meilė yra absoliučios ir nesibaigiančios Dievo meilės žmogui atvaizdas“ [3].

Pagal Dievo sumanymą šeima yra „asmenų bendrystė, Tėvo ir Sūnaus Šventojoje Dvasioje bendrystės pėdsakas ir paveikslas. Jos prokreacinė ir auklėjamoji veikla yra Tėvo kuriamojo darbo aidas“ [4].

Gyvybės perdavimas yra slėpinys, kuris apima tėvų bendradarbiavimą su Kūrėju pašaukiant į egzistenciją naują žmogišką būtybę – Dievo atvaizdą, pašauktą gyventi Dievo vaikų vaikystėje. O ugdymas pilnai dalyvauja šiame slėpinyje. Ir tai yra giliausia priežastis, dėl kurios Bažnyčia visada teigė, kad „savo prigimtiniu pobūdžiu santuokos institutas ir santuokinė meilė skirti

gimdyti ir auklėti palikuonims, tarsi apvainikuojančiams juos“ [5].

Santuokos esmei priklauso atvirumas gyvybei, kuris neapsiriboja iki vaikų veisimo, bet taip pat gimdo pareigą jiems padėti, kad gyventų žmogiškumo pilnatvėje santykiuose su Dievu.

Atpirkimo Slėpinys nušviečia ugdomąją tėvų misiją pagal Dievo sumanymą. Jėzus Kristus, kuris žodžiu ir veiksniu „pačiam žmogui pilnatviškai parodo, kas yra žmogus, ir atskleidžia jo pašaukimo kilnumą“ [6], panorėjo įsikūnyti ir būti ugdomas šeimoje. Be to, Jis taip pat panorėjo pakelti santuoką iki sakramento, atveddamas ją į pilnatvę Dievo Apvaizdos Išganymo plane.

Pagal Šventosios Šeimos pavyzdį tėvai yra mylinčios Dievo Apvaizdos bendradarbiai nukreipiant jiems patikėtą asmenį į brandą lydint jį ir remiant nuo vaikystės iki

pilnametystės, auginant „išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse“ [7].

Jonas Paulius II glaustai pateikė šį mokymą nurodydamas, kad yra 3 savybės, būdingos tėvų ugdomajai teisei-pareigai [8]:

- *esminė*, nes yra susijusi su pačiu gyvybės perdavimu;

- *pirminė ir svarbesnė* atsižvelgiant į kitus ugdytojus, kadangi meilės ryšys jungiantis tėvus ir vaikus yra išskirtinis ir sudaro ugdymo proceso esmę;

- *nepamainoma ir nepavaduojama*: negali būti pilnai perduota kitiems, nei kitų pasisavinta. Bažnyčia suvokdama šią realybę visuomet mokė, kad tėvų vaidmuo ugdyme „yra toks svarbus, kad ten, kur jo nėra, vargiai kas kitas gali jį atstoti“ [9]. Iš tikrųjų šių tiesų užtemimas privedė daugelį tėvų prie tokio savo

nepamainomo vaidmens užmiršimo ar netgi apleidimo, kad Benediktas XVI kalbėjo apie „kritišką auklėjimo padėtį“ [10], kuriai turime priešintis visi.

Ugdomojo darbo tikslas ir esmė

„Dievas, sukūręs žmogų iš meilės, pašaukė jį meilei, kuri yra pagrindinis ir įgimtas kiekvieno žmogaus pašaukimas“ [11]. Kadangi meilė yra *pagrindinis ir įgimtas* žmogaus pašaukimas, tai tėvų ugdomosios misijos tikslas negali būti niekas kitas kaip tik mokyti mylėti. Šį tikslą sustiprina faktas, kad šeima yra vienintelė vieta, kur asmenys yra mylimi neatsižvelgiant į tai, ką turi, žino ar sukuria, bet todėl, kad yra šeimos nariais: sutuoktiniais, tėvais, vaikais ar broliais, seserimis.

Labai reikšmingi yra Jono Pauliaus II žodžiai: „Iš tolimiausios perspektyvos žvelgiant į šeimos ir santuokos realybę, reikia pasakyti,

kad meilė visiškai apibūdina jos esmę ir uždavinius. <...> Kiekvienas atskiras šeimos uždavinys išreiškia ir konkrečiai atspindi tą pagrindinę pasiuntinybę“ [12].

Tačiau kaip šią misiją įgyvendinti? Atsakymas visuomet toks pats – per meilę. Meilė yra ne tik tikslas, bet ir ugdymo esmė. Jonas Paulius II, aprašęs tris esmines tėvų ugdymo teises-pareigas, prieina išvadą, kad „negalima pamiršti, kad be šių bruožų <...> svarbiausia yra *tėvo ir motinos meilė*, kuri auklėjamajame darbe padeda tobulai tarnauti gyvybei: *tėvų meilė iš pat pradžių tampa sąžine*, o kartu *ir norma*, kuri skatina ir duoda kryptį konkrečiai auklėjimo veiklai, praturtindama ją tokiais vertingais meilės vaisiais, kaip jautrumas, pastovumas, gerumas, paslaugumas, nesuinteresuotumas ir aukos dvasia“ [13].

Taigi, susidūrus su „ugdymo krize“, apie kurią kalbėjo popiežius Benediktas XVI, pirmiausiai reikia iš naujo priminti, kad ugdymo tikslas ir vidinis variklis yra meilė. O taip pat tai, kad tėvai – Dievo meilės bendrininkai ir bendradarbiai – akistatoje su iškreiptu autentiškos meilės įvaizdžiu turi gebėjimą, o kartu ir misiją, perteikti savo asmeniniu gyvenimu tikrąją meilės reikšmę.

Vaikų ugdymas yra pačios santuokinės meilės atspindys ir tęsinys, todėl šeimos židiny, gimstantis sutuoktinių meilės natūralios raidos kelyje yra tinkama aplinka vaikų žmogiškam ir krikščioniškam ugdymui. Pirmoji mokykla vaikams yra tėvų tarpusavio meilė. Per ją pavyzdį vaikai jau nuo mažens gauna autentišką pasiruošimą gebėjimui tikrai mylėti.

Dėl šios priežasties pirmasis patarimas, kurį duodavo sutuoktiniams šv. Josemaria, buvo tai, kad saugotų savo meilę ir pelnytų ją kasdien iš naujo, nes ji yra energijos – to, kas iš tiesų jungia visą šeimą – šaltinis.

Jeigu tarp tėvų bus meilė, tuomet atmosfera, kuria kvėpuos vaikai, taps bendro atsidavimo ir dosnumo atmosfera. Šeimos namų klimatą kuria sutuoktiniai per nuoširdumą, kurį rodo vienas kitam – per žodžius, gestus ir tūkstantį pasiaukojančios meilės smulkmenų.

„Toku būdu meilė pripildys viską ir ves į dalijimąsi džiaugsmais ir galimais nemalonumais; leis šypsotis ir pamiršti savo rūpesčius, kad galėtume rūpintis kitais; leis išgirsti sutuoktinį bei vaikus ir parodyti jiems, kad jie tikrai yra mylimi ir suprasti; leis pereiti prie dienos tvarkos nepaisant smulkių trinčių,

*kurias egoizmas galėtų išdidinti; leis
įdėti daug širdies į visas smulkias
paslaugas, iš kurių susidaro kasdienis
sugyvenimas su kitais“ [14].*

Beveik visada tai bus maži dalykai, kuriuos mylinti širdis geba matyti kaip didelius, dalykai, kurie be abejonės turi didžiulę įtaką ugdant vaikus nuo mažens. Pasveriant tai, kad ugdymas yra tėvystės ir motinystės tęsinys, abiejų sutuoktinių dalyvavimas apima ir šią sritį. Misija ugdyti remiasi tėvais būtent kaip sutuoktiniais. Kiekvienas sutuoktinis solidariai dalyvauja kito tėvystėje ar motinystėje. Negalime pamiršti, kad likę ugdytojai – mokykla, parapija, jaunimo klubas ir pan. – yra tėvų bendradarbiai. Jų pagalba pratęsia – bet niekada nepakeičia – šeimos namus. Galiausiai kurti šeimos židinių yra reikalingi abu sutuoktiniai. Dievas duoda malonę užpildančią nuo mūsų nepriklausomą vieno iš jų trūkumą,

tačiau neleistinas yra sąmoningas abejingumas arba savųjų pareigų atsisakymas.

Akivaizdu, kad pasaulis kenčia dėl daugelio socialinių pokyčių, susijusių su darbu, kurie taip pat atliepia ir šeimos gyvenimui. Tarp kitko, išaugo šeimų skaičius, kuriuose tiek vyras, tiek moteris dirba profesinį darbą. Neretai jų darbas būna labai daug reikalaujantis. Kiekviena karta turi savus iššūkius ir būdus su jais kovoti, ir nebūtinai vieni yra sudėtingesni už kitus. Taip pat negalima ieškoti lengvų pasiteisinimų.

Bet kokiu atveju, meilė sugeba perteikti pirmenybę nuo darbo prie šeimos ir įgalina panaudoti vaizduotę tam, kad ilgas valandas skirtas šeimai galėtume pakeisti trumpesniu, bet intensyvesniu būvimu su jais. Be to, negalima pamiršti, jog abu sutuoktiniai turi įsitraukti į šeimos židinio kūrimą,

nepasiduodami klaidingai nuomonei, teigiančiai, kad pagrindinis vyro darbas yra uždirbti pinigus, o moters – atlikti namų ruošos darbus ir auklėti vaikus. Marijai ir Juozapui – tiems, kurie matė, kaip Jėzus augo išmintimi, metais ir malone [15] – patikime misiją tėvų – Dievo bendradarbių didelės reikšmės ir išskirtinio grožio darbe.

M. Díez

.....

[1] *Gaudium et spes*, nr. 24.

[2] *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, nr. 1653.

[3] *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, nr. 1604.

[4] *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, nr. 2205.

[5] Gaudium et spes, nr. 48.

[6] Gaudium et spes, nr. 22.

[7] Lk 2, 52.

[8] Šv. Jonas Paulius II, Familiaris consortio, nr. 36.

[9] Gravissimum educationis, nr. 3.

[10] Benediktas XVI, Laiškas Romos miestui ir vyskupijai apie neatidėliotinas auklėjimo užduotis.

[11] Katalikų Bažnyčios Katekizmas, nr. 1604.

[12] Šv. Jonas Paulius II, Familiaris consortio, nr. 17.

[13] Šv. Jonas Paulius II, Familiaris consortio, nr. 36.

[14] Šv. Josemaría, Kai Kristus eina pro šalį, nr. 23.

[15] Lk 2, 52.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/lt-lt/article/seimos-
misija-ugdyti-i/](https://dev.opusdei.org/lt-lt/article/seimos-misija-ugdyti-i/) (2025-08-05)